

SÜPER LİG FUTBOL TAKIMLARININ ALTYAPILARINDAN OYUNCU YETİŞTİRME VERİMLİLİKLERİNİN İNCELENMESİ*

Cem Sinan ASLAN¹, Fırat AKÇA², Sürhat MÜNİROĞLU²

¹Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi BESYO, Burdur; ²Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Ankara.

Geliş Tarihi: 21.04.2014

Kabul Tarihi: 01.10.2015

Özet: Bu çalışmanın amacı, Türkiye Futbol Süper Ligi takımlarının kadrolarında yer alan profesyonel statüdeki yerli oyuncular içerisinde, halen oynadıkları takımların altyapılarından yetişen oyuncuların oranının belirlenmesidir. Ayrıca; takımların kadrolarında bulunan altyapılarından yetişmemiş diğer yerli futbolcuların altyapı eğitimlerini hangi lig seviyesindeki takımlarda tamamladıkları da belirlenmiştir. Türkiye Futbol Federasyonunun, Türkiye Süper Liginde yer alan takımlar ile ilgili resmi verileri 2008-2009 sezonunun ilk yarısı dikkate alınarak incelenmiştir. 18 takımın kadrolarında bulunan; profesyonel futbolcu sayıları ve yaş ortalamaları, yabancı oyuncu sayıları, yerli oyuncu sayıları, takımların kendi altyapılarında yetişen oyuncu sayıları ve futbolcularının yetiştikleri diğer takımların lig seviyeleri tespit edilmiştir. Takım kadrolarında yer alan 855 oyuncudan elde edilen verilerin betimleyici istatistikleri SPSS (ver.11) paket programı kullanılarak yapılmıştır. İncelemeler sonucunda, Süper Lig’de yer alan 18 takımın kadrolarında toplam 855 aktif oyuncu bulunduğu tespit edilmiştir. Bu oyuncuların 132 tanesi yabancı uyruklu, 723 tanesi Türk uyruklu. Kulüpler kadrolarında bulunan yerli oyuncuları en çok kendi altyapılarından yetiştirdikleri oyunculardan sağlamışlardır (%29,60). Fakat bu oyunculardan sadece %19,16’sı (41 oyuncu) en az bir resmi maçta oynarken, %80,84’ü (173 oyuncu) takımlarının Süper Lig seviyesindeki hiçbir resmi maçında oynamamışlardır.

Anahtar Kelimeler: altyapı, futbol, Türkiye Süper Ligi

ANALYSIS OF EFFICIENCIES OF YOUTH ACADEMIES OF TURKISH SOCCER SUPER LEAGUE TEAMS IN PRODUCING PLAYERS

Abstract: The purpose of this study was to determine the percentage of domestic players produced by the youth academies of their recent teams playing in Turkish Football Super League. In addition, other domestic player sources of Turkish Super League Teams were determined. The official data about teams in Turkish Super League was obtained from the first period of the 2008-2009 football seasons provided by the Turkish Football Federation’s database. Number of professional soccer players and their mean age values, the number of foreign players, the number of domestic players and then the number of players produced by their teams’ youth academies, and teams’ league status in which other players were produced, were identified for 18 teams’ squad. For the descriptive statistics of the data obtained from 855 active soccer players in 18 teams’ squad, SPSS (Ver.11) program was used. As a result of this study, totally there were 855 active soccer players in the squad of the 18 teams of the Super League. Of the 855, 132 players were foreign nationals, 723 players were Turkish. Domestic players of clubs’ squad were mostly provided from their youth academies (a ratio of 29,60%). However, only 19,16% (41 player) of those players played in at least one official match, the 80,84% (173 player) of those players did not play any official matches with their teams.

Key Words: Youth team, soccer, Turkish super league

* Bu makalenin bir bölümü 3. Ulusal Futbol ve Bilim Kongresi’nde bildiri olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Bulduğumuz yüzyılda, sağlıklı yaşamın bir gereği olma rolünden sıyrılan spor; profesyonelleşmenin kattığı baş döndürücü hızla birlikte büyük bir endüstri haline gelmiştir. Özellikle futbol bu endüstrinin içinde oldukça büyük bir yer tutmaktadır. Futbol takımları yüzlerce milyon dolarlık dev şirketler haline gelmişlerdir. Takımlar diğer takımlarla rekabet edebilmek ve başarıyı yakalamak adına milyonlarca lira harcayarak kadrolarına nitelikli futbolcular katmaktadırlar. Fakat bu transferler yapılırken kulüplerin bütçelerini sarsacak miktarlarda paralar düşünülmeden harcanmaktadır. Bunun sonucunda da kulüpler büyük maddi sıkıntılar ile karşı karşıya kalıp, ekonomik darboğazlarda boğulup gitmektedirler. Öyle ki; daha birkaç yıl önce Süper Lig’de mücadele eden birçok takım, yanlış transferlerin içinde büyük yer kapladığı ekonomik çıkmazlar nedeni ile bugün amatör kümelere kadar düşmüşlerdir.

Pahalı transferlerin neden olduğu ekonomik krizlerin çözümünde akılcı transfer politikalarının yanı sıra iyi organize olmuş, verimli bir şekilde işleyen altyapı sistemleri de oldukça etkili olabilmektedir. Ford ve ark. (2009), “Genç futbolcuların beceri ve uzmanlıklarının geliştirilmesinin, gençlik akademileri ve dünya çapında ulusal kalkınma programlarının ana hedefi” olduğunu söylemektedir. Kılıçgil (2003), “Bir kulüpte alt yapıdan yetişmiş futbolcular daha sonraları kendi A takımı kadrolarında oynadıkları zaman, süre açısından belki değil ama maddi açıdan çok ucuz olmaktadır. Çünkü günümüz şartlarında profesyonel transfer ücretleri astronomik rakamlardadır” demektedir. Yine, Seraslan (2009); güçlü altyapının kulüplere ciddi sayılabilecek ilave maliyetler getirirken orta ve uzun vadede önemli kazançlar getirdiğini belirtmektedir. Bu bağlamda, altyapı takımları oluşturmak ilk etapta kulüplere bir takım maliyetler getirirse de yetişen tek bir oyuncunun bile A takım kadrosunda yer alması, bu maliyetlerin daha üzerinde maddi faydalar sağlamaktadır.

1995 yılında kurulan ve FIFA’yla organik bağı bulunan Spor Bilimleri Merkezi (CIES), 2005 yılında bir futbol araştırmaları merkezi kurarak yıllık raporlar yayımlamaya başladı. CIES’in en son yayınladığı 2014 raporuna göre Barcelona / İspanya %64,0, Athletic Bilbao / İspanya %60,9, Real Sociedad / İspanya %57,7, Lyon / Fransa %53,8, Freiburg / Almanya %34,6 ve Arsenal /

İngiltere %32,3 oranları ile kendi yetiştirdiği futbolculara A takım kadrolarında yer vermektedirler. Bu raporun da desteklediği üzere, altyapı takımlarının önemi, İngiltere, İspanya, İtalya, vb. futbolda önde gelen ülkelerde yeterince kavranmış (İnci ve Kapuci, 2011; Gökçe, 2014) ve ciddiyetle üstünde durulur olduğu anlaşıldığı halde ülkemizde futbol kamuoyunda altyapıya verilen önem ve altyapıdan futbolcu yetiştirme verimliliği sürekli tartışılır durumdadır.

Gerek televizyonlarda gerçekleştirilen spor programlarında ya da gazetelerin spor sayfalarında yayınlanan makalelerde gerekse futbola ilgili bilimsel/mesleki tartışma ortamlarında genel kanı ülkemizde altyapıların yeterince önemsenmediği ve verimli çalışmadığı yönündedir. Örneğin Cücük (2014), makalesinde Türk futbolda yaşanan altyapı sorunundan bahsederken, özellikle İspanya’dan Barcelona ve Athletic Bilbao, Hollanda’dan Ajax, Almanya’dan Borussia Dortmund, Fransa’dan FC Nantes ve Auxere, İngiltere’den ise Arsenal ve West Ham United takımlarının altyapılarından birçok futbolcu yetiştirerek bu futbolcular ile başarıya ulaştıklarını söylemektedir. Yine; Çelenk Yılmaz (2014), makalesinde Türk futbolda altyapıdan yeterince oyuncu yetişmediğini savunmaktadır. Küçük (2009), “Nitekim futbolda kendini kabul ettirmiş birçok ülke -Hollanda, Polonya, Arjantin, Brezilya, Meksika- futbolda eğitim ve yönlendirme çalışmalarını kulüpler düzeyinde organize etmişlerdir. Ancak bu ülkelerin nüfusu ile sahip oldukları kulüp ve alt yapılarındaki takım sayıları ülkemiz ile karşılaştırıldığında aramızdaki fark bir dağ gibi karşımıza çıkmaktadır.” demektedir.

Bu çalışmanın amacı, Türkiye Futbol Süper Ligi takımlarının kadrolarında yer alan profesyonel statüdeki oyuncuların ne kadarının oynadıkları takımların kendi altyapılarından yetiştiği ve o takımların kendi altyapı takımlarından yetişmemiş diğer futbolcuların altyapı eğitimlerini hangi lig seviyesindeki takımlarda tamamladıklarının belirlenerek, Süper Lig takımlarının altyapılarından oyuncu yetiştirme verimliliklerinin ortaya konulmasıdır.

YÖNTEM

Türkiye Futbol Federasyonunun resmi web sitesinde “Bilgi Bankası” başlığı altında yayınladı-

ğı (www.tff.org), Türkiye Süper Liginde yer alan takımların kadrolarında bulunan oyuncular ile ilgili resmi verileri 2008-2009 futbol sezonu içinde incelenmiştir. 18 takımın kadrolarında bulunan; profesyonel futbolcu sayıları, yabancı oyuncu sayıları, yerli oyuncu sayıları, takımların kendi altyapılarında yetişen oyuncu sayıları, profesyonel futbolcularının yaşları ve yetiştikleri takımların lig statüleri tespit edilmiştir.

Futbolcuların performans sporculuğuna geçme yaşı; literatürde yer alan bilgilere dayanılarak, biyomotor özelliklerin gelişimi (Açıkada, 2004; Eniseler, 2009; Özbar, 2009) ve altyapı eğitimlerini tamamlama (Tüzün, 2004; Bozkurt, 2010) açısından “16 yaş” olarak kabul edilmiştir ve 16 yaşından önce futbolcuların hangi lig seviyesindeki kulüplerde bulduklarına bakılmıştır. 16 yaşından önce profesyonel statüye geçen futbolcuların profesyonel olmadan önceki son takımları değerlendirilmeye alınmıştır.

Takımlardaki oyuncu sayıları belirlenirken, başka takımların kadrolarında kiralık statüsünde bulunan oyuncular, kiralık olarak oynadıkları ta-

kımların kadro sayılarına dahil edilmeyip, oyuncunun bonservis hakkını elinde bulunduran takımın kadro sayısına dahil edilmişlerdir.

Bu çalışma “betimleyici ve kesitsel” bir çalışma olup, Süper Lig takımlarının kadrolarında yer alan 860 futbolcunun futbol kariyerlerinin incelenmesiyle elde edilen verilerden oluşturulmuştur. 860 oyuncudan 5 tanesi halen bir Süper Lig takımının oyuncusu olmasına rağmen lisansları aktif durumda olmadığı için inceleme dışı bırakılmış, lisansları 2008-2009 sezonu için vize görmüş, takım kadrolarında aktif olarak yer alan 855 oyuncudan elde edilen verilerin “Ortalama, Standart Sapma, Yüzdeler ve Frekans Değerleri”ni içeren betimleyici istatistikleri SPSS (ver.11) paket programı kullanılarak yapılmıştır.

BULGULAR

Çalışmada elde edilen veriler incelendiğinde, Süper Lig’de yer alan 18 takımın kadrolarında toplam 855 aktif oyuncu bulunduğu tespit edilmiştir. Bu oyuncuların 132 tanesi yabancı uyruklu, 723 tanesi Türk uyrukludur. Oyuncuların yaş orta-

Tablo 1. Süper Lig Takımlarının Profesyonel Aktif Oyuncu Sayıları

Takım Sıralaması	Yerli Oyuncu Sayısı	Yabancı Oyuncu Sayısı	Oyuncu Sayıları	Ligdeki Oranı (%)
Gençlerbirliği	73	9	82	9,6
Galatasaray	64	7	71	8,3
Bursaspor	51	9	60	7,0
Sivasspor	52	8	60	7,0
Fenerbahçe	48	10	58	6,8
Beşiktaş	45	9	54	6,3
Ankaraspor	43	8	51 (+3*)	6,0
Denizlispor	40	9	49	5,7
Gaziantepspor	39	6	45	5,3
Kayserispor	35	8	43	5,0
Kocaelispor	33	6	39	4,6
Ankaragücü	32	7	39 (+1*)	4,6
Trabzonspor	32	6	38	4,4
Konyaspor	33	4	37	4,3
Antalyaspor	27	7	34	4,0
İ.B.Belediyespor	28	6	34 (+1*)	4,0
Eskişehirspor	25	7	32 (+1*)	3,7
Hacettepespor	23	6	29 (+9*)	3,4
TOPLAM	723	132	855	100

(*): Takımların kadrosunda yer alan, başka takımlardan “Kiralık Oyuncu” statüsünde transfer edilmiş futbolcu sayısı

laması; tüm oyuncular için $22,71 \pm 4,71$ yıl, yabancı uyruklu oyuncular için $27,11 \pm 3,35$ yıl ve yerli oyuncular için $21,91 \pm 4,47$ yıl olarak belirlenmiştir.

Oyuncu sayılarının takımlara göre dağılımı, takımların yaş ortalamaları, takımların oyuncu sağladığı kaynakların dağılımı, takımların kadrolarında yer alan altyapılarından yetiştirdikleri oyuncu sayıları, altyapıdan yetişip takımlarında en az bir resmi maça çıkmış oyuncuların kulüplere göre dağılımı, kiralık oyuncu sayıları ve yerli oyuncuların yetiştikleri takımların lig seviyelerine göre dağılımları tablolar halinde belirtilmiştir.

En çok oyuncuya sahip takım, ligdeki toplam oyuncusu sayısının %9,6 oluşturan 82 futbolcu ile Gençlerbirliği olurken, en az oyuncuya sahip takım 29 futbolcu ile Hacettepespor olmuştur. En çok yabancı oyuncuya sahip takım 10 kişi ile Fenerbahçe, en az yabancı oyuncuya sahip takım 4 kişi ile Konyaspor'dur.

Süper Lig'in en genç takımı $21,26 \pm 3,73$ yıl yaş ortalaması ile Gençlerbirliği, en yaşlı takımı ise $26,26 \pm 4,31$ yıl yaş ortalaması ile Kocaelispor'dur. Takımların kadrolarında bulundukları yerli oyuncular açısından en genç takım $19,87 \pm$

$4,88$ yıl ile Fenerbahçe, en yaşlı takım $26,15 \pm 4,56$ yıl ile Kocaelispor'dur. Yabancı oyuncuların yaş ortalamalarına bakıldığında, en genç takım $23,67 \pm 2,66$ yıl ortalama ile Hacettepespor ve en yaşlı takımlar Galatasaray: $29,57 \pm 1,40$ yıl ve Fenerbahçe: $29,50 \pm 2,68$ yıl olarak belirlenmişlerdir. Ayrıca profesyonellik yaş sınırı kaldırıldıktan sonra takımlar çocuk yaştaki sporcuları da profesyonel yapma yoluna girmişlerdir. 2008-2009 futbol sezonu ilk yarısı itibarı ile en genç profesyonel futbolcu 12 yaş ile Galatasaray Spor Kulübünde bulunmaktadır. Bu kulübü 13 yaşındaki futbolcuları kadrolarında bulunduran Fenerbahçe, Ankaraspor, Beşiktaş Jimnastik Kulübü (BJK) ve Denizlispor kulüpleri izlemektedir. Ligin en yaşlı oyuncuları 35 yaş ile BJK, İstanbul Büyükşehir Belediyespor, Fenerbahçe, Galatasaray ve Kayserispor kulüplerinde bulunmaktadır. Yerli oyuncular ile yabancı oyuncuların arasında dikkate değer bir yaş farkı vardır.

Takımların kadrolarında; 132 yabancı oyuncu, altyapı eğitimini yurtdışında tamamlayıp, bir süre yurtdışında futbol oynadıktan sonra Türkiye'deki takımlara transfer olmuş 81 Türk oyuncu, Süper Lig takımlarının kendi altyapılarından ye-

Tablo 2. Süper Lig Takımlarının Yaş Ortalamaları

Takım Sıralaması	Genel Yaş Ortalamaları $\times \pm sd$	Yerli Oyuncu Yaş Ortalamaları $\times \pm sd$	Yabancı Oyuncu Yaş Ortalamaları $\times \pm sd$
Gençlerbirliği	$21,26 \pm 3,73$	$20,71 \pm 3,25$	$25,67 \pm 4,61$
Bursaspor	$21,35 \pm 5,30$	$20,20 \pm 4,56$	$27,89 \pm 4,59$
Fenerbahçe	$21,53 \pm 5,85$	$19,87 \pm 4,88$	$29,50 \pm 2,68$
Galatasaray	$21,76 \pm 4,66$	$20,91 \pm 4,05$	$29,57 \pm 1,40$
Ankaraspor	$21,88 \pm 5,12$	$20,91 \pm 4,73$	$27,12 \pm 4,01$
Beşiktaş	$22,09 \pm 4,79$	$21,13 \pm 4,58$	$26,89 \pm 2,47$
Hacettepespor	$22,24 \pm 3,40$	$21,87 \pm 3,52$	$23,67 \pm 2,66$
Sivasspor	$22,30 \pm 4,26$	$21,50 \pm 3,83$	$27,50 \pm 3,16$
Kayserispor	$22,30 \pm 4,84$	$21,00 \pm 4,01$	$28,00 \pm 4,11$
Denizlispor	$22,33 \pm 4,10$	$21,40 \pm 3,54$	$26,44 \pm 4,06$
Gaziantepspor	$22,62 \pm 4,34$	$22,00 \pm 4,20$	$26,67 \pm 3,01$
Trabzonspor	$22,97 \pm 3,61$	$22,28 \pm 2,88$	$26,67 \pm 5,09$
Ankaragücü	$23,77 \pm 4,43$	$23,22 \pm 4,67$	$26,29 \pm 1,50$
Konyaspor	$24,30 \pm 4,40$	$24,21 \pm 4,65$	$25,00 \pm 0,82$
Antalyaspor	$24,97 \pm 4,48$	$24,18 \pm 4,71$	$28,00 \pm 1,00$
İstanbul B.Bel.spor	$25,12 \pm 4,18$	$24,75 \pm 4,44$	$26,83 \pm 2,14$
Eskişehirspor	$25,31 \pm 4,09$	$24,84 \pm 4,36$	$27,00 \pm 2,52$
Kocaelispor	$26,26 \pm 4,31$	$26,15 \pm 4,56$	$26,83 \pm 2,79$
ORTALAMA	$22,71 \pm 4,71$	$21,91 \pm 4,47$	$27,11 \pm 3,35$

tişmiş 214 oyuncu, diğer Süper Lig takımlarının altyapılarında yetişmiş 76 oyuncu, 1. Lig takımlarında yetişmiş 36 oyuncu, 2. ligde yetişmiş 86 oyuncu, 3. Ligde yetişmiş 80 oyuncu ve amatör liglerden yetişmiş 150 oyuncu bulunmaktadır.

Süper Lig takımlarının kadrolarında yer alan yerli oyuncuların yetiştikleri takımlar incelendiğinde, oyuncular %29,60'lık oranla, en çok oynadıkları takımların altyapılarından yetişmişlerdir. Süper Lig'e en az oyuncu veren lig ise %4,98'lik payla 1. Lig takımlarıdır.

Tablo 3. Süper Lig Takımlarının Oyuncu Kaynakları

Oyuncu Kaynakları	Oyuncu Sayısı	Oran (%)
Takımların Kendi Altyapıları	214	25,0
Yurtdışı Kaynaklı Türk Oyuncular	81	9,5
Diğer Süper Lig Takımlarının Altyapıları	76	8,9
1. Lig Takımlarının Altyapıları	36	4,2
2. Lig Takımlarının Altyapıları	86	10,1
3. Lig Takımlarının Altyapıları	80	9,4
Amatör Takımların Altyapıları	150	17,5
Yabancı Oyuncular	132	15,4
TOPLAM	855	100

Tablo 4. Yerli Oyuncu Sayılarının Yetiştikleri Takımların Lig Statülerine Göre Dağılımları

Oyuncu Kaynakları Sıralaması	Oyuncu Sayısı	Oran (%)
Takımların Kendi Altyapıları	214	29,60
Amatör Takımlarının Altyapıları	150	20,75
2. Lig Takımlarının Altyapıları	86	11,89
Yurtdışı Kaynaklı Türk Oyuncular	81	11,20
3. Lig Takımlarının Altyapıları	80	11,06
Diğer Süper Lig Takımlarının Altyapıları	76	10,51
1. Lig Takımlarının Altyapıları	36	4,98

Tablo 5. Takımların Kendi Altyapılarından Yetiştirip Kadrolarında Yer Verdikleri Oyuncu Sayıları ve Takımlardaki Toplam Oyuncu Sayılarına Oranı

Takım Sıralaması	Altyapıdan Yetişen Oyuncu Sayıları	Toplam Oyuncu Sayısı	Oran (%)
Gençlerbirliği	41	82	50,0
Galatasaray	37	71	52,1
Bursaspor	23	60	38,3
Beşiktaş	20	54	37,0
Gaziantepspor	14	45	26,5
Denizlispor	13	49	26,5
Trabzonspor	10	38	26,3
Ankaragücü	9	39	23,0
Kayserispor	8	43	18,6
Ankaraspor	7	51	13,7
Fenerbahçe	6	58	10,3
Kocaelispor	6	39	15,3
Konyaspor	5	37	13,5
Antalyaspor	4	34	11,7
İ.B.Bel.spor	4	34	11,7
Eskişehirspor	3	32	9,3
Hacettepespor	2	29	6,8
Sivasspor	2	60	3,3

Tablo 6. Altyapıdan Yetişip Takımlarında En Az Bir Maça Çıkmış Oyuncuların Kulüplere Göre Dağılımı ve Bu Oyuncuların Takım Kadrolarına Oranı

Takımlar	En Az Bir Maça Çıkmış Oyuncu Sayısı	Takımdaki Toplam Oyuncu Sayısı	Oran (%)
Galatasaray	6	71	8,45
Gençlerbirliği	5	82	6,09
Trabzonspor	4	38	10,52
Ankaragücü	4	39	10,26
Bursaspor	4	60	6,67
Gaziantepspor	3	45	6,67
Kayserispor	2	43	4,65
İ.B.Bel.spor	2	34	5,88
Fenerbahçe	2	58	3,45
Denizlispor	2	49	4,08
Beşiktaş	2	54	3,70
Ankaraspor	2	51	3,92
Konyaspor	1	37	2,70
Kocaelispor	1	39	2,56
Eskişehirspor	1	32	3,12
Sivasspor	0	60	0,00
Hacettepespor	0	29	0,00
Antalyaspor	0	34	0,00

Tablo 7. Altyapıdan Yetişip Takımlarında En Az Bir Maça Çıkmış Oyuncuların Altyapıdan Yetişen Toplam Oyuncu Sayısına Oranı

Takım Sıralaması	En Az Bir Maça Çıkmış Oyuncu Sayısı	Altyapıdan Yetişen Toplam Oyuncu Sayısı	Oran (%)
Galatasaray	6	37	16,22
Gençlerbirliği	5	41	12,19
Trabzonspor	4	10	40,00
Ankaragücü	4	9	44,44
Bursaspor	4	23	17,39
Gaziantepspor	3	14	21,43
Kayserispor	2	8	25,00
İ.B.Bel.spor	2	4	50,00
Fenerbahçe	2	6	33,33
Denizlispor	2	13	15,38
Beşiktaş	2	20	10,00
Ankaraspor	2	7	28,57
Konyaspor	1	5	20,00
Kocaelispor	1	6	16,67
Eskişehirspor	1	3	33,33
Sivasspor	0	2	0,00
Hacettepespor	0	2	0,00
Antalyaspor	0	4	0,00

Kendi altyapısından yetişmiş oyuncuları kadrosunda en çok bulunduran takımlar 41 oyuncu ile Gençlerbirliği ve 37 oyuncu ile Galatasaray olurken, en az sayıda bulunduran takımlar 2'şer oyuncu ile Hacettepespor ve Sivasspordur.

Takımların kendi altyapılarından yetiştirip kadrolarında yer verdikleri oyuncu sayıları tüm takım kadrosuna oranlandığında Galatasaray %52,1 ve Gençlerbirliği %50 ile en fazla orana sahipken, Sivasspor %3,3 ve Hacettepespor %6,8 ile en az orana sahip takımlardır.

Süper Lig takımlarının kendi altyapılarında yetişen 214 oyuncu bulunmaktadır. 214 oyuncudan 41 tanesi 2008-2009 sezonunun ilk yarısında Süper Lig ya da Türkiye Kupası'nda en az bir maç oynamışken, 173 oyuncu ise A takım seviyesinde hiçbir resmi maçta yer almamıştır. 173 oyuncudan 125 tanesi halen kulüplerinin altyapı takımlarında oynamaktadırlar. Altyapıdan yetişip en az bir resmi maç oynamış oyuncuların en çok yer aldığı kulüp 6 oyuncu Galatasaray olurken, Antalyaspor, Hacettepespor ve Sivasspor takımları kendi altyapılarından yetişen hiçbir oyuncuya resmi maçlarda görev vermemiştir.

Tablo 8. Kiralık Oyuncu Sayılarının Kulüplere Göre Dağılımları

Takım Sıralaması	Kiralık giden	Kiralık gelen
Gençlerbirliği	41,00	0
Galatasaray	27,00	0
Beşiktaş	23,00	0
Sivasspor	22,00	0
Denizlispor	12,00	0
Gaziantepspor	12,00	0
Trabzonspor	12,00	0
Bursaspor	11,00	0
Ankaraspor	9,00	3
Ankaragücü	8,00	1
Konyaspor	7,00	0
Hacettepespor	6,00	9
Kocaelispor	6,00	0
İ.B.Bel.spor	5,00	1
Fenerbahçe	5,00	0
Kayserispor	5,00	0
Eskişehirspor	2,00	1
Antalyaspor	1,00	0

Takımların kendi altyapılarından yetişip A takım kadrolarında yer alan futbolcularının en az bir resmi A takım maçında oynama oranı ortalama %21,33 olarak gerçekleşmiştir. En yüksek ortalama değer % 50 ile İ.B.Belediyespor takımında gerçekleşirken Sivasspor, Hacettepespor ve Antalyaspor takımlarında bu oran %0,00'da kalmıştır.

En çok kiralık oyuncu veren takım 41 oyuncu ile Gençlerbirliğidir. Bütün Süper Lig takımları, kadrolarından farklı sayılarda oyuncuyu kiralık olarak verirken, 18 takım arasında sadece 5 takım tarafından kiralık statüde oyuncu transfer edilmiştir. 9 kiralık statüde oyuncu ile Hacettepespor bu yöntemi en çok kullanan takım olmuştur. Ankaraspor 3 oyuncuyla, Ankaragücü, İstanbul Büyükşehir Belediyespor ve Eskişehirspor da birer oyuncu ile kiralık transfer gerçekleştirmişlerdir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Süper Lig takımlarının kadrolarının %15,44'ünü (132 oyuncu) yabancı oyuncular oluştururken %84,56'sı (723 oyuncu) yerli oyuncularından oluşmuştur. Yabancı oyuncuların yaş ortalaması (27,11 yıl) yerli oyuncuların yaş ortalamasından (21,91 yıl) kayda değer şekilde fazladır.

Süper Lig takımlarının kadrolarını oluşturan sporcuların sağlandıkları kaynaklar incelendiğinde; takımların oyuncuları en yüksek oranda, 214 futbolcu (%25,00) ile kendi altyapılarından yetiştirdikleri oyunculardan sağladıkları görülmektedir. İkinci olarak 150 futbolcu (%17,5) ile amatör takımlar Süper Lig'e kaynak oluşturmuşlardır. 132 futbolcu (%15,4) ile yabancı oyuncular, 86 futbolcu (%10,1) ile 2. Lig takımlarının altyapıları, 81 futbolcu (%9,5) ile yurtdışında yetişmiş Türk oyuncular, 80 futbolcu (%9,4) ile 3. Lig takımlarının altyapıları, diğer Süper Lig takımlarının altyapılarından yetişmiş 76 (%8,9) futbolcu ve en az payla 1. Lig takımlarının altyapılarından yetişmiş 36 (%4,2) futbolcu Süper Lig'e oyuncu sağlayan diğer kaynaklardır. Çetin (2013), Süper Lig'deki yabancı futbolcuları incelediği çalışmada takımların kadrolarında toplam 159 yabancı uyruklu futbolcu olduğunu bildirmiştir. Yine Uluç (2013), Türk uyruklu olup yabancı ülkelerde yetişmiş futbolcuları "Gurbetçi futbolcu" olarak tanımladığı çalışmada, Süper Lig'de 94 gurbetçi futbolcu bulunduğunu belirtmiştir. Diğer çalışmalarda elde edilen yabancı futbolcu ve gurbetçi futbolcu sayı-

ları bu çalışmada elde edilen sayılarla benzerlik taşımaktadır.

Takımların kadrolarını oluştururken yararlan- dıkları bir başka kaynak ise, geçici olarak futbolcu ihtiyacını karşılamakta kullanılan diğer kulüpler- den ‐Oyuncu Kiralama‐ yöntemidir. Kiralık oyun- cu sayıları incelendiğinde, Süper Lig kulüplerinin bu yöntemi fazla benimsemedikleri ortaya çıkmak- tadır. 18 Süper Lig takımı arasından sadece 5 ta- kım tarafından kiralık statüde oyuncu transfer edilmiştir. 9 kiralık statüde oyuncu ile Hacettepespor bu yöntemi en çok kullanan takım olmuştur. Anka- raspor 3 oyuncuyla, Ankaragücü, İstanbul Büyük- şehir Belediyespor ve Eskişehirspor da birer oyun- cu ile kiralık transfer gerçekleştirmişlerdir. Diğer Süper Lig takımları, başka takımlara kiralık statü- de oyuncu yollarken, kendileri bu statüde oyuncu transfer etmeyi tercih etmemişlerdir.

Süper Lig takımları kadrolarını oluştururken, oyuncu ihtiyaçlarını karşılamak adına önemli bir oranda kendi alt yapılarından yetişen oyunculardan yararlanmaktadırlar. Bu oran Galatasaray'da %52,1, Gençlerbirliği'nde %50'ye çıkarken Hacettepespor'da %6,8 ve Sivasspor'da %3,3'e kadar düşmektedir. Tüm Süper Lig göz önüne alındığında toplam yerli oyuncu sayısı içinde bu oran %29,60 olarak gerçekleşmektedir. Ancak; takım kadrolarında yer alan altyapıdan yetişmiş oyuncu sayıları oldukça yüksek orana sahipken, bu oyun- cular arasında en az bir resmi maçta oynamış oyuncu sayısı çok azdır. Öyle ki; kadrosunun %52,1'ini alt yapısından yetişen oyuncuların oluşturduğu Galatasaray'da en az bir resmi maç oyna- mış altyapı kökenli 6 oyuncunun kadroda yer alan toplam oyuncu sayısına oranı sadece %8,45 olarak gerçekleşmiştir. Yine, en çok altyapı kökenli oyuncuyu kadrosunda barındıran takımlardan Gençlerbirliği'nde bu oran 5 oyuncu ile %6,09'dur. Bu açıdan bakıldığında en yüksek orana sahip iki takım %10,52 ile Trabzonspor ve %10,26 ile Ankaragücü'dür. Burada da en düşük orana sahip takımlar %0,00 ile Sivasspor, Hacettepespor ve Antalyaspor takımlarıdır. Gürtaş (2011) çalışmasında, Süper Lig'de kadrosunda kendi alt yapısından yetişen futbolcuları en çok bulunduran kulüpler olarak Gençlerbirliği, Galatasaray, Beşik- taş ve Bursaspor'u belirlerken, resmi maçlarda en çok sayıda oynatan kulübü Beşiktaş, en çok süre oynatan kulübü ise Galatasaray olarak rapor etmiş-

tir. En az oyuncu bulunduran ve en az süre oynatan takımlar ise Konyaspor, Sivasspor, Kayserispor ve Antalyaspor olarak belirlenmiştir. Uluç (2014) Süper Lig takımlarının altyapılarından yetiştirdik- leri futbolcular üzerine yaptığı araştırmada altya- pıdan yetişen sadece 30 futbolcunun A takımlarda forma giyebildiğini ve bu oranın toplam futbolcu sayısı içerisinde %7'lik bir dilimi kapsadığını belirtmiştir. Altyapıdan yetişen futbolcuların en çok Gençlerbirliği, Trabzonspor ve Galatasaray spor kulüplerinde, en az futbolcunun Sivasspor, Eskişehirspor, Kayserispor ve Çaykur Rizespor kulüplerinde yer aldığı ve beş kulüpte ise altyapı- dan yetişen hiçbir futbolcunun bulunmadığı çalış- ma sonucunda belirlenmiştir. Gürtaş (2011) ve Uluç (2014)'un yakın tarihli çalışmasında yer alan, altyapısından oyuncu yetiştirebilen ya da yetiştiremeyen kulüpler ile yetişen oyuncuların takımla- rında oynama oranları bu çalışmada elde edilen sonuçlar ile yüksek derecede benzerlik göstermek- tedir.

Avrupa'nın önde gelen kulüpleri incelendi- ğinde, kulüplerin altyapılarından yetişen oyuncula- rın A takım kadrolarında yer alma oranlarının Türkiye'ye göre çok daha fazla olduğu görülmek- tedir. CIES (2014) raporuna göre Barcelona / İsp- anya %64,0, Athletic Bilbao / İspanya %60,9, Real Sociedad / İspanya %57,7, Lyon / Fransa %53,8, Freiburg / Almanya %34,6 ve Arsenal / İngiltere %32,3 oranları ile kendi yetiştirdiği fut- bolculara A takım kadrolarında yer vermektedirler. Türkiye'de ise kulüpler kadrolarında bulunan yerli oyuncuları %29,60 oranı ile en çok kendi altyapıla- rından sağladıkları halde bu oyunculardan sadece %19,16'sı (41 oyuncu) en az bir resmi maçta oynarken, %80,84'ü (173 oyuncu) takımlarının Süper Lig seviyesindeki hiçbir maçında oynamamışlar- dır. Bu durumda, takımlar kendi altyapılarından yetiştirip A takım kadrosuna dahil ettiği futbolcu- lara maçlarda yeterli oynama şansı vermemektedir denilebilir. Konu ile ilgili olarak Avrupa kulüpleri incelendiğinde; Ajax kulübünün altyapısından yetişip hala kendi takımında oynayan 12 futbolcu- su, Partizan takımının A takımında düzenli olarak yer alan 7 futbolcusu, Barcelona'nın ise 16 futbol- cusu vardır (Poli ve ark., 2014).

Ayrıca diğer Süper Lig takımı altyapısından yetişip başka bir Süper Lig takımının kadrosunda yer alan 76 adet (%10,51) futbolcu olduğu düşünö-

lürse takımların altyapısından oyuncu yetiştirdiği fakat bu oyuncuları kendileri lehine verimli şekilde kullanamadığı ortaya çıkmaktadır.

Sonuç olarak, Poli ve ark. (2014) yayınladıkları altyapıdan oyuncu yetiştirme verimliliği raporlarında Avrupa ligleri içinde, Türkiye'nin 31 ülke arasında 30. sırada olduğu ve bu alanda Türkiye'nin gerisinde bir tek İtalya'nın olduğu belirtilse de Tok (2014), İnci ve Kapuci (2011), Güveneroğlu (2011) gibi spor medyasından konu ile ilgili kişilerin ya da diğer kaynakların (Görgün, 2010; Özkul, 2014; Güneşhan, 2014, www.haberturk.com) sıklıkla bahsettiği "Altyapılardan yeterince oyuncu yetişmiyor" iddialarının, yukarıda açıklanan veriler ışığında gerçeği tam olarak yansıtmadığı görülebilir. Çünkü Türkiye Süper Liginde yer alan takımlar kadrolarının ortalama %25'ini kendi altyapılarından yetiştirdikleri futbolculardan oluşturmaktadırlar. Altyapılardan yetişen oyuncu sayısı ile bu oyuncuların takım kadrolarında yer alma oranları incelendiğinde, buradaki esas sorunun altyapılardan oyuncu yetişmemesinden daha çok, yetişen bu oyuncuların A takımlarında yeterince oynama şansı bulamamasından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

Bu çalışma, sadece "Tanımlayıcı" nitelikte bir çalışma olduğundan, elde edilen verilerin yalnızca sorunu tanımlamada kullanılabilir olması, "Altyapıdan yetişen oyuncuların kendi takımlarında neden yeterince yer bulamadığı" vb. önemli soruları yanıtlamaya ve bu tip neden-sonuç ilişkileri kurmaya elverişli olmaması nedeni ile ileride yapılacak çalışmaların, bu soruların yanıtlarını verebilecek şekilde dizayn edilmesiyle Türk futbolunun bu çok tartışılan sorunsalına daha net çözüm önerileri getirilebilir.

KAYNAKLAR

1. Açıkada C (2004): Çocuk ve antrenman. Acta Orthop Traumatol Turk, 38 (1), 16-26.
2. Bozkurt S (2010): Futbol Okulları Saha Uygulamaları (6-14 Yaş). TFF FGD Futbol Eğitim Yayınları, İstanbul.
3. CIES (2014): Demographic study. http://www.football-observatory.com/IMG/pdf/DS2014_excerpt.pdf. (27 Temmuz 2004)
4. Cücük H (2014): Avrupa futbolunun gizli altyapıları. <http://www.aksiyon.com.tr/aksiyon/haber-36478-173-avrupa-futbolunun-gizli-altyapilari.html>. (28 Temmuz 2014)
5. Çelenk Yılmaz R (2014): Altyapıdan futbolcu yetiştirmenin psikolojik etkileri. <http://www.habermutfagi.com.tr/altyapidanfutbolcu-yetitirmenin-psikolojik-etkileri-a-379.aspx>. (28 Temmuz 2014)
6. Çetin C (2013): Yabancı raporu: Çok uluslu Süper Lig. TFF Tam Saha Dergisi, Kasım-108, 48-53.
7. Eniseler N (2009): Çocuk ve Gençlerde Futbol Antrenmanı. TFF FGM Futbol Eğitim Yayınları, İstanbul.
8. Ford PR, Le Gall F, Carling C, et al (2009): A Cross-cultural comparison of the participation histories of English and French elite youth soccer players. 138-142. In: Thomas Reilly and Feza Korkusuz (Ed), Science and Football VI The Proceedings of the Sixth World Congress on Science and Football. Routledge, 2 Park Square, Milton Park, Abingdon, Oxon.
9. Gökçe D (2014): Futbolda başarı altyapıyla geliyor. http://www.futbolekonomi.com/index.php?option=com_content&view=article&id=1624:futboldabaaral-tyapylageliyor&catid=188:deniz-gokce&Itemid=58. (18 Nisan 2014)
10. Görgün E (2010): Altyapı kompetanı, futbolcu fabrikası <http://www.goal.com/tr/news/2556/editoryal/2010/10/20/2174123/goalcom-%C3%B6zel-altyap%C4%B1-kompetan%C4%B1-futbolcu-fabrikas%C4%B1-ajax> (29 Temmuz 2014).
11. Güneşhan V (2014): Kulüplerimizin altyapı sorumsuzluğu. <http://www.ftbpro.com/tr/posts/vakkas.g%C3%BCne%C5%9Fhan/965307/kul%C3%BCplerimizin-altyap%C4%B1-sorumsuzlu%C4%9Fu> (30 Temmuz 2014).
12. Gürtaş K (2011): Spor Toto Süper Lig: İşte altyapının liderleri. TFF Tam Saha Dergisi, Temmuz-81, 70-71.
13. Güveneroğlu U (2014): Türk futbolunda altyapı sorunu. Röportaj - Tok, T. , Yeni Mesaj Gazetesi, 03 Mart 2014.
14. <http://www.haberturk.com/spor/futbol/haber/1055577-ertugrul-saglam-turkiyedeki-altyapi-sorununa-dikkatcekti> (26 Mayıs 2015).
15. <http://www.tff.org/default.aspx?pageID=328>
16. İnci M, Kapuci S (2011): Türk futbolunun altyapı sorunu, Avrupa, gençlere bizden dört kat fazla güveniyor. Zaman Gazetesi, 12 Haziran 2011.
17. Kılıçgil E (2003): Ailelerin çocuklarını yaz futbol okullarına gönderme nedenleri, beklentileri ve sosyo-ekonomik durumları. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 1(1), 11-16.
18. Küçük V (2009): Futbolda Yetenek Seçimi. TFF FGM Futbol Eğitim Yayınları, İstanbul.
19. Özbar N (2009): Çocuğunuz İçin Futbol. TFF FGM Futbol Eğitim Yayınları, İstanbul.

20. Özkul U (2014): Avrupa'da genç futbolcular nereden çıkıyor?" [http://www.fourfourtwo.com.tr / 2014/01/22/avrupada-genc-futbolcular-nereden-ckiyor/](http://www.fourfourtwo.com.tr/2014/01/22/avrupada-genc-futbolcular-nereden-ckiyor/)(29 Temmuz 2014)
21. Poli R, Besson R, Ravenel L (2014): CIES 2014 demographic study. http://www.footballobservatory.com/IMG/pdf/ds2014_abstract-2.pdf. (29 Temmuz 2014)
22. Seraslan MZ (2009): Futbol Pazarlaması. TFF-FGM Futbol Eğitim Yayınları, İstanbul.
23. Tok T (2014): Türk futbolunda altyapı sorunu. Yeni Mesaj Gazetesi, 03 Mart 2014.
24. Tüzün SH (2004): Futbolda Özkaynak Düzeni. Estetik-a Yayınları, İstanbul.
25. Uluç M (2014): Kulüpler altyapı fukarası. TFF Tam Saha Dergisi, Şubat-111, 6-10.
26. Uluç M (2013): Spor Toto Süper Lig: Gurbetten besleniyoruz. TFF Tam Saha Dergisi, Kasım-108, 14-20.